

I G. N.
STRÖDDA ANMÄRKNINGAR
UTI
PHILOSOPHIEN,

MED VEDERBÖRLIGT SAMTTÛCKE,
UNDER
HISTOR. OCH PHIL. PRACT. PROFESSOREN
HERR MAG. JOHAN
BILMARKS
INSEENDE,

Til allmän granskning framgifna

AF

CLAES FLEMING,

FRI-HERRE,

I ÅBO ACADEMIES ÖFRE LÄRO-SAL DEN IV MAJ
MDCCLXXVI.

P. V. T. F. M.

Å B O,

Tryckt hos *Johan Christopher Frenckell.*

KONGL. MAJ:TS
HÖGTBETRODDE MAN OCH PRESIDENT
I KONGL. ÅBO HOF-RÅTT,
COMMENDEUR AF KGL. NORDSTJERNE-ORDEN,
SAMT
RIDDARE AF KONGL. SVÅRDS-ORDEN,
HÖGVÅLBORNE BARON,
HERR AXEL GABRIEL
LEIJONHUVUD.

*ANSe med et nådigt öga
Denna spåda kunskaps brådd;
Gleså stånd af ymnig sådd,
Dem en sjuklig lust gjort tröga.*

*DET ljusa Vett, den rena Dygd,
Som EDER Börd och Höghet pryda - - -
Hvad gör jag? - - Ach! til Snillet blygd,
Jag ville hjertats yrkan lyda,
Och EDERT lof från känslan tyda.*

QUAF,

QUÄF, mitt bröst, den djärfsva brand,
Som min svaghet vill försöra:
Vid odödlig Lager röra,
Tilbör ej en dödlig band.

OM man en Achilles vördat,
Hvilkens enda Dygd det var,
Dygd, som Tigren ypperst har,
Ät han sine likar mördat:

Hur bör man då ej menskjovänner ära,
Hvars arm, til segrar lård, dock segrars lön försmått,
Den lön, at Lagrars mängd på slagtningsfältet skära;
Men dem med mensklig Dygd i Fredens skugga nått,
Som Pinden och Olympen bära,
Och med et dubbelt Hjeltmod gått,
At föra krig mot last och brott,
Och Slågtet rätt och godhet lära!

NÄR skal et tacksaunt Folk den sälla Skalden se,
Som med sin stämmas bögd ER Äras bögd kan räcka?
När Mars, Latonas Son och Themis, alla tre,
En Dygdig dödligs bog til trefald tjusning väcka.

OM på den snillefrugt mitt hjerta til ER bär
ERT öga glada blickar sänker;
Min ära ju den högsta är.

OM Himlen åt ERT lif beständig sällbet skänker;
Min glädje icke mer begär.

HÖGVALBORNE HERR BARON
OCH
PRESIDENTENS

Allerödmjukaste tjänare,
CLAES FLEMING.

HÖGVALBORNE HERR BARON HERMAN FLEMING,

FRI-HERRE TIL WILLNÅS, LEMSJÖHOLM, ACTIS, &c. &c.

MIN NÅDIGSTE FAR,

Se här Förflingen af den flit jag använt, mindre i afsegt på min egen nytta och heder, än at på något, ehuru ringaste sätt, kunna göra mig värdig de välgärningar jag af den ömaste Far njutit och hoppas. Om vid åsyn häraf, Edert hjerta skulle säga Er: Jag har då i en ej aldeles otacksam jordmän sätt mitt hopp och min möta: denna svaga telning, som jag ansat med min svett, som jag vatnat med mina ömhets-tårar, kanske han en dag torde bringa mögnare frugter: Huldaste Far, om Edert hjerta skulle säga Er dessa orden, huru lyckelig vore ej Er Son! Jag tillägnar Eder dessa obetydeliga pappersblad, ach! allför dödeliga bevis af min odödeliga tacksamhet. Hvad kan jag ock tillägna Er, som ej förut är Edert eget? Har jag icke at tacka Er för alt hvad jag är? Utom Eder kädertliga vård, vore min kropp et mål för sjukdomens smärta, och min Själ en evigt slumrande gnista. J kallade mig til ljuset: och jag andades. J kallade mig till tankan: och jag lefde. Fortsaren, oförlitnelige Far, fortsaren, genom Eder omsorg, at öka, at utveckla hos mig denna seuare varelsen, detta värkeliga lifvet; enda lifvet, som gör oss värdige, at heta människor; enda lifvet, som gör mig värdig, at kallas

MIN NÅDIGSTE FARS

Ödnjuk-tydigste Son,
CLAES FLEMING.

I.

Uplyst förstånd och dygdigt hjerta förhålla sig til hvarandra, som ljuset och värman. Den senares närvaro följer väl icke alltid på det förra; men de äro dock i en naturlig förbindelse,

II.

Förgåfves påstås, at Vetenskaperne födas af öfverflödet. De äro båda döttrar af en moder, som är industrien, hvilken leder sin härkomst från torftigheten. Då yppigheten förvärrar sederne, så ståda och uplena dem vetenskaper och konster. Dessa och flera goda värkningar böra de hafva; Men om de ej alltid hafva dem, så bör felet sökas i andra utvärtes omständigheter.

III.

Det är en inbillning, som Poëterne mycket underhulpit, at vara missnögd med det närvarande, och sakna det förbigångna. Denna fördom torde vara ursprungget til den mening, at menniskjorne kunna lefva lyckelige utan vetenskaper. ROUSSEAU håller före, at i Fran-

fka Vetenskaps-Academiens handlingar finnas flere villfarelser, än i hela Huroniska Nation: detta är ej sannolikt, men om det ock vore sant, så finnas där ock fåkert flera sanningar.

IV.

Själens styrka växer i samma mån, som hon tilltager i vackra och nyttiga kundskaper. De störste Männ i krigskonsten och Stats-klokheden hafva tillika varit de vittrafte. XENOPHON, SCIPIO, POLYBIUS, CÆSAR, OXENSTJERNA, DAGUESSEAU, FREDRIC och GUSTAF behöfva blott nämnas, för at bevisa, det Lärdom gagnar både Hjelten och Ministern.

V.

Lacke har ej utan orsak trott, at det är större skillnad imellan vissa Filosofber och vissa andra människor, än imellan dessa och vissa oskåliga Djur. Det gifves ännu, säger man, folk på Jordklotet, ibland hvilka en någorlunda väl inrättad Apa, skulle kunna lefva med heder; om så är, hvad är då som skiljer oss från dem, om icke våre vetenskaper och konster?

VII.

Okunnigheten kan vara nyttig och gynnande för vidskapelsten, men aldrig för Religion. Det är onekligt, at JULIANI stadga, hvarigenom de Christne förbödes, at hafva Scholor och Gymnasier, var ett starkare värktyg til Christna Religions undertryckande, än alla de förre Kejsares häftiga förföljelser.

VII.

När man borttager utur vetenskaperna allt ännu öfrigt Scholastiskt gräl, allt onödigt ordaprål, och alla blott antag-

antagna hypotheser; så bringas såkert Encyclopédien utan vår skada til hälften mindre volumer.

VIII.

Rikens Historia är gemenligen en målning af människornas svaghet och elände; vetenskapernas af deras styrka och höghet.

IX.

En stor Författares åra är grundeligare, och varaktigare än en Eröfrares. Hvad hafva ALEXANDERS och CÆSARS segrar gagnat människolläggter, då deremot en *Demosthenes* och *Cicero* än i dag tala med samma styrka och behag, som i deras lifstid, och deras Snille meddelar sig åt alla dem, som rätt låsa deras skrifter? AGAMEMNON och AUGUSTUS hafva långt mindre värde öfver våra hjertan, än *Homerus* och *Virgilius*, och LUDVIG XIV. rörer oss mindre än *Racine*.

X.

Hvad som sades om enskildta Personer, gäller ock undertiden om hela Riken och folkslag. China är mera bekant af sin *Confucius*, än af någon regerande Kjöfaren, och Staden Rotterdam lyser mer af sin *Erasmus*, än stora Mogol af alla sina Skatter.

XI.

Plutarchus har sagt, och många andre hafva sagt öfter honom, at Hjelten lånar sin glans! at Scribenten. Mig tyckes, at det oftast förhåller sig tvårt om. Hvarföre är ACHILLES namnkunnigare, än många andra Hjeltar, äfven så store, som han, om icke derföre, at *Homerus* lånt at hans ryckte sin basun? Och hvad glans har ALEXANDER, framför GENGIS-KAN eller SCAN-

DERBEG, den han ej fått af sina Häfdateknare? *Livius* synes mig lika förträffelig, då han beskriver *Appius*, som då han talar om *Camillus*, och jag tror ej, at *Holberg* har större heder af CHRISTIAN IV, än af PÉDER PÅRS.

XII.

Naturen är alltid likformig. Intet tidevarf är mera gynnadt af henne än et annat. Hon utspirder alltid med frikostighet sina gåfvor; men en tid kan vara tjenligare til deras framdragande i fullan dager, än en annan. Denna åtskilnad värkas gemenligen af utvärtes omständigheter, och desse äro oräknelige. Länders torftighet och Nationers förtryck skärpa desfas estertanka och hårda deras driftighet. GUSTAF tråder fram på en af hat och bitterhet förvirrad skådoplats, med full förefats, at antingen uphjelpa Fäderneslandet, eller blifva ett offer för sit ädelmod och sina medborgares välfärd. Han befäller: nöden tvingar folket til enighet och lydna: faror, ja, sielfva döden trofvas. Således stiger Hjelten til årans högd, och folket hamnar i vålmagtens trygga hamn. Wällusten däremot och Regerings-lystnaden vända folket från allmän in uppå enskyldt förmån; hvarigenom sker, at alle äro lika nackdryga, och friheten består däruti, at ymfom trycka och tryckas.

XIII.

Om det således är oemotfägeligt, som det är, at de Gamle ej öfverträffa de Nyare i Snille; så följer ock, at de måste gifva dem mycket efter i Lärdom, och at tvisten om deras företräde i allmänhet bör hållas för afgjord. De Senare hafva utom den förmån, at de äro senare, ganska många bequämligheter framför de förre. Ibland dessa äro Vetenskaps- och Vitterhets-Academier,

mier, Boktryckeri-och Urmakare konsten, Compasser, syn-glas, Thermo-och Barometrar samt Luftpumpen.

XIV.

Ålderdomen liknar en naturlig Trågård af frodig växt; men hvilken de onyttige och öfverflödige grenarne ofta förhindra. *Medeltiden* liknar en ohyggelig ödemark, hvaråft här och där allenast någre örter synas. *Vår tid* kan jämföras med en parterre, der en utvald konst underhjelper och uphöjer naturen; men ock understundom quäfver den samma.

XV.

Man ser ej i våra tider sådana vidunder af sjeltgjord lärdom, om jag får så tala, som i de äldre; men man har allmänt en bättre smak och mera ståndad urskilning. Förr tänkte och skref man mycket, men granskade litet; nu tänker och granskar man mera, men skrifer mindre. Om vi icke kunna upvisa någon *Epicurus*, som blott ur sitt eget hufvud skall sammanskrifvit 300 volumer; Så lærer man ock nu näppligen finna någon *Chrysippus*, som påstod, at Sjålen ligger omkring hjertrat derföre, at man lägger handen på bröstet, när man förlåkrar något; och at man sänker den nedra läppen, när man utnämner ordet *εγω*. Det synes, som en vitter Författare sagt, at menniskjorne ej kunna hinna til något förnuftigt, i hvad slag det vara må, innan de förut genomvandrat alla möjliga galenskaper i samma slag.

XVI.

De fläste vetenskaper hafva på de tvånne sista hundra-talen mera tiltagit, än på hela den öfriga tiden. Vi hafva fått en *Medicine*, som ej beror af Månans

nans phafer: En *Physique*, som ej har at beställa med qualitativus occultis och Formis Substantialibus: En *Natural-Historia*, ur hvilken satirer, gripar och enhörningar, ja I elfva Fogeln Phœnix blifvit landförvifte: En *Chemie*, som ej arbetar på Lapis Philosophorum och Gudomeliga panacéer: En *Astronomie*, som ej sysselsätter sig med, at förut spå menniskjors och Rikens tillkommande öden: En *Lagfarenhet*, som ej grundar sig på responsa insipientum: En *Philosophia Practica*, som ej stödjer sig på någon *Panætius*, utan på lundt förnuft: En *Philosophia Theoretica*, som ej förlorar sig i obegripeliga updiktade termer, och ändteligen en *Theologie*, som stödjer sig på Guds ord, och ej på Doctor *Thomæ* grillfångeri.

XVII.

Det äro dock någre delar, hvaruti de gamle ännu gjöra oss företrädet stridigt: Jag har hört kännare säga, at ingen Epopée, icke en gång Henriaden undantagen, öfvergår Æneiden; men jag tror dock ej, at hon icke kan öfvergå.

XVIII.

I allmänhet är lättare; at förakta de gamla, än at efterfölja och uphinna dem, i synnerhet uti Vitterhets delarne. Denna utväg, som en del nyare Auctorer taga, är ganska bequämlig, och fordrar intet förståndsbemödande.

XIX.

Sanningen, säger *Gracian*, kommer alltid sist; ty hon har tiden til vägväfare. Det kan få vara; hvarföre de, som förakta de äldre, betänka ej, at om de lefvat i deras tid, skulle de ej tänkt bättre än de.

XX.

Hvar ålder har sina egna tankesätt. I gamla tider var den lärda, som bäst kunde hålla sina begärelser i rygelen och lefva enligast med Naturen. Sedan den, som kunde tillvåga bringa de konstigaste Syllogismer och klyftigaste distinctioner. Omkring Reformations-tiden troddes den hafva gjort sig förtjent af en lård Triumph, som framletat en obetydelig sak utur något gammalt manuskript; och nu är den lärda, som med vidsträcktaste insigter förenar redigaste tankegåfva.

XXI.

Menniskliga förståndet är underkastadt Epidemiska sjukdomar, äfven som kroppen. Emedan Aristoteles upfunnit åtskilliga vackra saker, och varit den förste, som bragt sina lärosatser uti systéme; så troddes öfver alt, at, likasom vatnet ej stiger up öfver sitt ursprung, så kunde Philosophien ej bringas högre, än han bragt den samma. Detta var en fördom. Emedan Aristoteles ej tänkt, som man tänker nu för tiden i åtskilliga åmnen, så tror man at han varit en slåt Philosoph. Detta är åter en fördom,

XXII.

Hvar vetenskap har sin besynnerliga periode: så länge denna varar, ådrager hon sig allmänt tycke och högaktning: då den uphörer, blifver hon föraktad, eller åtminstone vanvårdad. Metaphysiken härskade på sin tid nästan envåldigt, men har nu näppeligen hopp, at komma til regementet mera. Så länge en *Rudbeck* talte om förra Atlantica, som låg i dels hjerna, tynade all annan vitterhet utaf. Nu har en v. *Linné* skaffat gräs och maskar samma anseende, som fordorm tilkom
menni-

menniskjorne. Mathematici blefvo fordömda drefne ut ur Rom, och de Naturkunnige hade föga bättre öde derstädes. Nu däremot hafva Naturkunnigheten och de Matematiske vetenskaperne förvärfvat sig ett stort anseende, det de ock böra behålla.

XXIII.

Ett Politiskt kanstöperi har i senare tider mycket hindrat hos oss den rätta Lärdomens tillväxt. Partier och ancienneté hafva tagit lofven af insigt och skickelighet, och vi hafva varit vida skilde från de gamlas principer i detta mål. *Quintilianus* blef Borgmästare i Rom för sin insigt uti Rhetoriquen, och *Ausonius* århölt samma heder för sin Poësie, ehuru de bägge voro utlåningar och af ringa härkomst. Om de lefvat för några år tillbaka och ej kunnat oblygt anföra sin ancienneté, så kanske de blifvit Scholemästare, eller högst Lectorer.

XXIV.

Ibland de hufvudsakeligaste hinder til värdelig lärdoms erhållande, är Studium Polymathix. Naturen är så egenfönnig, äfven emot de större Snillen, at hon sålän gifver dem mera, än ett slag, hvaruti de kunna vara förträffelige. *Huyghens* och *Clairaut* voro förträffelige Mathematici, men slåta Poëter. Man blifver sålän stor, om man ej har mod, at ignorera mycket.

XXV.

Lärde Männ finna gemenligen i motgången och ålderdomen, at Studier och bokeliga konster luta til undergång, och nästan hela verlden förändras. Så tyckte *Grotius* och *Barclajus* just i gryningen af det upgående ljuset. Så tyckte *Holberg* något för sin död, och så tyckte

te *Voltaire*, då han skref *Siècle de LOUIS XV.* Måne det kommer därpå, at de tro den Lärda verdens öde vara bundit vid deras Personer?

XXVI.

Man beskyller vår tid, at vara förmycket intagen af nyheter. Jag finner tvärtom, at hon är förmycket intagen af ålderdomar. Våra Scholor och Academier äro gamla byggningar af Gothisk Architecture; man lappar dem, och de borde byggas om.

XXVII.

Menedemus har mycket artigt sagt hos *Plutarchus*: at frammande, som kommo til Athen för at studera, blefvo i början vise, sedan Philosopher, efter någon tid Oratorer, och ändteligen Läringar; och at ju mera de tiltogo i kunskap, desto mera aflade de sit högmöd. Härmed stämmer öfverens hvad *Montagne* säger, at det går med de Lärde, som med korn-ax, hvilke sätta Spirorne i vådret och stå med rakt hufvud, så länge de äro tome, men som börja buga och ödmjuka sig, när de komma til mognad.

XXVIII.

Et närlynt förstånd finner, at ingen ting nu kan fågas, som ej är sagt förut. Våra målt lysande kunskaper äro fulla med brister, och största delen af det vi vete, är minsta delen af det, som ännu återstår at utforska. Millioner Stjernor dölja sig för våra ögon, och millioner kunskaper för vårt förnuft.

XXIX.

Boktryckeri-konstens upfinning har satt bomar för
 B bar-

barbariet. Det är ej troligt, at det mera skall bryta sig in, och skulle det ännu någorstädes återkomma, så kan det näpligen blifva allmänt. Efterkommanderne måste uti infikter så mycket öfverträffa oss, som vi öfverträffa våra Förfäder, och så främgent. De låra anse våra uppfinningar och rön, ehuru dräpeliga de ock äro, för ringa emot sina, och förundra sig, at vi ej kunnat märka en hop faker, som legat för våra fötter.

XXX.

Att fordra Dygden af en ung man, och förneka honom alla nöjen, är det samma, som at begära Frugt af ett träd, sedan man bortskakat dess blomster.

XXXI.

Man lastar de gamle Philosopher för det, at de inveckladt sin Naturkunnighet uti otydeliga ord; man förundrar sig öfver de nyares Skrifter, som äro upfylda med bokstäfver och updiktade hypotheser. Om ej förståndet skjärptes igenom de senares uträkningar, så vore föga skiljefång imellan de Gamlas och Nyares naturkunnighet, emedan ingendera leder til Naturens värkelige kannedom.

XXXII.

Naturen leker likfom med de Mathematiska uträkningar, och svänger sig likfom undan de Lagar, som Theorien vil pålägga henne. En fallande kropps hastigheter äro som de igenomslupne högders quadrater, enligt theorien; men Naturen låtter luften imellan, strax förändras calculn, och man vet ej med visshet rörelsens Lagar. Ljusstrålen brytes uti farten genom vår luft-

luftkrets, man finner bugten ske i åtskilliga krokuga li-
neer, men deslas olikhet visar bristen af vår kunskap.

XXXIII.

Om man vore nögd med det enfaldiga och ej sökte
at prunka med fina uptäkter, så vore vår värkeliga kun-
skap större, än den nu är.

XXXIV.

Ju konstigare hushållning, desto äfventyrligare. Na-
turen åskar enfaldighet, utom hvilken man bygger
Slott i luften, til sin oboteliga skada.

XXXV.

Många hafva frågat: hvarföre de störste Theoreti-
ske hushållare göra de största misräkningar uti tillämp-
ningen? En, kanske obetänkt, trodde det komma där-
af, at de gemenligen åga mera kunskaper, än erfa-
renhet. Han sade vidare, at han högaktade de böcker,
som innehålla sinrika Oeconomiska sylvémer, at han lå-
ter dem inbindas uti vackra Ängelska band, och låtter
dem så högt på sin bokhylla, at han, ej utan möda
kan råcka up til dem.

XXXVI.

Man har i Chemien upfunnit, at med konst fram-
bringa åtskilliga metaller och andra kroppar; men man
borde ock kunna frambringa deras grund-ämnen, ut-
märka de krafter, som höra til hvart och et i syn-
nerhet, och til alla i gemen, känna dessa krafter vär-
kan i olika combinationer, och utaf de sammanfattan-

de delars natur, fluta til de sammanfattas beskaffenhet, samt följakteligen frambringa nya kroppar utaf hurudanna egen skaper man ville.

XXXVII.

Jag vet icke, om det är gifvit de dödliga, at få så stort vålde öfver Naturen, men efter så stora och oförmodade uppfinningar, som äro skedde, understår jag mig ej, at determinera omöjligheten af någon saks uttrönande, som ej medförer en uppenbar contradiction. Hvilken hade trott, at en bit lack, som attraherade en papperslapp, skulle leda oss til åskedundrets kändedom, och at åplen som föllo ned af trån, skulle föra oss på allmänna lagarne om planeternas rörelser? Hvilken skulle sagt, at sand och aska borde tjäna oss, at spana ut Planeternas phafer och Drabanter, samt at up-täcka Djur, flere millioner gångor mindre, än et sandkorn?

XXXVIII.

Måne icke det våldet öfver förståndet, som vana gifvit åt våra ögon, är et stort hinder vid utforskandet af naturliga sanningar? Så snart en sak i naturen kan vara på tvänne sätt, så är hon gemenligen på det sättet, som måst strider emot utseendet. Det är möjligt, at jorden vänder sig kring Solen, eller solen kring jorden: Det senare synes för ögonen, men det förra är sant: flere dylika exempel kunde anföras.

XXXIX

Uti *Medicine* förtjänar ibland annat at utredas: hvarföre det finnes mindre antal af Gubbar i Montpellier, än på något annat ställe i Europa.

XL.

I *Borgeliga Lagfarenbeten* har man hittils ej funnit, huru långt man bör lämna tygelen åt yppigheten och handelen, eller utstakat deras gränslor. Byggnaden af en fullkomlig lagstiftning är ej ännu uppförd, och hvilken har vårkeligen visat, hurudant det Regeringsfätt bör vara, som är tjenligast, at göra människorne lyckeliga.

XLI.

Uti *Historien* och de vackra vetenskaperne är åtskilligt, som dels ej blifvit vidrördt, dels ej bragt til fullkomlighet. Vi hafva tillräckeliga underrättelser om folkslag, som kriga, och äro bullerfamme; men ännu saknas *Historien* om dem, som föröka sig i lugnet af en fredelig och lyckelig regering. Människoslagets förstörare, det är Eröfrare, äro allmänt bekante, då namnen af dess välgjörare, jag menar dem, som infört slögder och nyttiga Idrotter, ligga gemenligen i glömska.

XLII.

Man kan säga, at en *Historie-skrifvares* värk är et skepp, som bäst seglar i stormväder. Borgelige krig, Sammengaddningar, batailler och stora revolutioner gifva måsta ämnen för inbillningen, och äro alltid lättast at beskrifva.

XLIII.

Macbiaveil har sagt, at en häfdateknare bör hvarken hafva fädernesland eller Religion. Jag ville, han hade sagt, att han

hvarken bör hafva fädernesland eller afseende på lycka. Han bör som *Socrates* vara Cosmopolit eller invånare i; världen, som *Melchisedech* utan Fader, Moder och slägt, och som *Diogenes* kunna lefva i en tunna.

XLIV.

Poëssien hörer under inbillningen, och man vill at hon skall lyda stränga förnuftet. Det är utan tvifvel något skäl i den förebräelsen, som man i vår tid har gjort Philosophien, at hafva skadat Vitterheten. Philosophiska andan rimar sig ej gerna tillsammans med den Poëtiska. Den förra är stadig, strång och trumpen; den senare är öm, ostyrig och tokrolig. Den förra kan liknas vid en mask, som ej skiljer sig ifrån blomman, hvarvid han fåstat sig, förr än den blifvit förtård; den senare vid en fjäril, som flyger ifrån den ena blomman till den andra, utan at fåsta sig vid någon.

XLV.

Man påstår, at tusende flere Personer äro i stånd at förstå en Geometer, än en Poët; emedan det finnes tusende personer, som hafva godt förstånd, emot en, som har smak, och tusende med smak, emot en, med utvald smak. Denna mening behöfver at inskränkas. Det är sant, at ingen kan rätt döma om et konst-stycke, utan en konstnär; men jag kan omöjeligen få begrepp om ett vackert Poëme, som endast är gjordt för kunnare.

XLVI.

Så litet jag finner det mödan värdt, at söka omvända en sträng tillbedjare af Metaphysiken, som, utan at veta *hvarföre*, skulle vilja förvisa alla Poëter både utur de värliga och möjliga Verldarne; äfven så liten lust känner jag hos mig, at svara på den frågan: om Skaldekonsten stiftat mera godt, än ondt i verlden? Jag vill allenast erhindra, at, som alt annat godt, så kan ock Poësin misbrukas, men det blifver alltid den brukandes fel.

XLVII.

Små behagligheter taga i vår tid öfverhanden öfver den rätta förtjänsten: Et Episkt Poëme låses mindre, än själfsvådige Epigrammer, och en liten Roman vinner lättare affättning, än *Puffendorfs* och *Wildes* Historia, eller *Rydellii* förnufts-öfningar. Man älskar mera et lagom quickt infall, et artigt uttryck, än en stark tanka, en fruktbar sanning. Man lämnar det grundeliga, för at löpa efter det angenäma och skenfagra.

XLVIII.

Det är en stor olägenhet för en god författare, men en olycka för en god Poët, at vara nödsakad at skriva på et språk, som icke är stadgad.

XLIX.

L'Abbé *Batteux* tror det vara omöjligt, at göra en lyckelig öfversättning i bunden stil, *Huber* säger, at det är
svårt,

fvårt, at lära känna en Poët af en öfverfättning. Den förre gör omöjligt af det, som är fvårt, och den senare gör fvårt af det, som är omöjligt. Vi hafve öfverfättningar i detta slaget på vårt modersmål, som ibland öfvergå sina Originaler.

L.

De behagelige konsterne, låger man, äro för Söder, och de nyttige för Norden; emedan de förre aldrig med framgång kunna idkas, utan där könet åger behagligheter. Af denna grund torde motsatsen vara lika bevisslig.

XIV

XV

XVI